Χαριτωμένοι άνθρωποι στο Άγιον Όρος (*) (Αρχ. Γεώργιος Καψάνης, Καθηγούμενος Ι.Μ. Οσίου Γρηγορίου Αγίου Όρους)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 2 Μαρτίου, 2007

π. Κωνσταντίνος: Σε πρόσφατο προσκύνημά μας στο Άγιον Όρος είχαμε την ευλογία να συναντήσουμε τον σεπτό καθηγούμενο της Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου, τον π. Γεώργιο, και να μας ομιλήση για τους χαριτωμένους ανθρώπους που γνώρισε στην ζωή του. Τον παρακαλούμε και τώρα, να απευθυνθή προς τους ακροατάς της εκπομπής μας και να μας ομιλήση για τους χαριτωμένους ανθρώπους.

π. Γεώργιος: Ο π. Κωνσταντίνος με παρεκάλεσε να ομιλήσω για τους χαριτωμένους ανθρώπους που υπάρχουν στο Άγιον Όρος. Κατ' αρχήν θα ήθελα να πω ότι χαριτωμένοι είναι όλοι οι Χριστιανοί, γιατί όλοι οι Χριστιανοί έχουν την Χάρι του αγίου Βαπτίσματος. Χαριτωμένοι είναι και οι μοναχοί, γιατί εκτός από την Χάρι του αγίου Βαπτίσματος έχουν και την Χάρι του αγγελικού Σχήματος. Βέβαια το ζήτημα είναι ότι λόγω των παθών μας κρύβουμε αυτήν την Χάρι, όπως κρύβεται η φωτιά κάτω από την στάχτη και δεν φαίνεται. Όταν όμως σιγά-σιγά με την μετάνοιά μας, την άσκησί μας, τον αγώνα μας τον πνευματικό και την προσευχή μας παραμερίσουμε τα πάθη, τότε σιγά-σιγά υποχωρεί η στάχτη των παθών και η φωτιά της θείας Χάριτος -που καίει μέσα μας- φανερώνεται. Και φανερώνεται η Χάρις του Θεού στους ανθρώπους, οι οποίοι αγωνίζονται έτσι. Τότε οι άνθρωποι είναι χαριτωμένοι και φαίνονται χαριτωμένοι.

Η Εκκλησία του Θεού πάντοτε είχε χαριτωμένους ανθρώπους. Αυτοί οι χαριτωμένοι άνθρωποι ήταν πάντοτε το άλας της γης. Αυτοί εχαρίτωναν τον κόσμο και έδιναν νόημα και χαρά και στον κόσμο και στην εποχή που ζούσαν. Αλλά και μετά την κοίμησί τους, με την Χάρι που έχουν, εξακολουθούν να παρηγορούν και να βοηθούν τους ανθρώπους.
Ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, που σήμερα εορτάζουμε, λέγει, ότι η θεία Χάρις

σκηνώνει πρώτα στις ψυχές των Αγίων και από τις ψυχές μεταδίδεται και στα σώματά τους· και όταν κοιμηθούν, μένει στα λείψανά τους και στους τάφους τους και στις εικόνες τους και στους ναούς που είναι αφιερωμένοι σ' αυτούς. Είναι η Χάρις του Θεού που ενοικεί στα πρόσωπα των Αγίων και εν συνεχεία μένει και σε όλα αυτά που συνδέονται με τους Αγίους.
Γι' αυτό εμείς οι Ορθόδοξοι προσκυνούμε τα άγια λείψανα, τις άγιες εικόνες, τους ιερούς ναούς. Διότι όλα αυτά είναι φορείς της Χάριτος του Θεού, που είχαν η Παναγία και οι Άγιοι.
Τώρα έρχομαι στο συγκεκριμένο ερώτημα του π. Κωνσταντίνου για τους χαριτωμένους ανθρώπους στο Άγιον Όρος. Θα ήθελα να πω ότι αυτό που είναι και δική μου εμπειρία, είναι και εμπειρία πολλών προσκυνητών του Αγίου Όρους. Συναντάμε στο Άγιον Όρος χαριτωμένους αδελφούς μας· και αυτό είναι που αναπαύει και τους προσκυνητάς του Αγίου Όρους. Βέβαια όταν λέμε χαριτωμένους αδελφούς, δεν εννοούμε ανθρώπους που κάνουν θαύματα και σημεία, αλλά εννοούμε ανθρώπους που έχουν ειρήνη στην ψυχή τους, έχουν αγάπη και ταπείνωσι.
Στο διάστημα της παραμονής μου στο Άγιον Όρος με αξίωσε ο Θεός να γνωρίσω χαριτωμένους ανθρώπους και να ωφεληθώ απ' αυτούς. Πρέπει να πω ότι οι μοναχοί του Αγίου Όρους, και μάλιστα αυτοί που έχουν κάνει πολυετή άσκησι, έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά, τα όποια -τουλάχιστον σε μένα- έχουν κάνει μεγάλη εντύπωσι.
Το πρώτο χαρακτηριστικό είναι ότι δεν έχουν καμμία εκτίμησι στον εαυτό τους, δεν έχουν καμμία εμπιστοσύνη και υπόληψι στον εαυτό τους ότι έχουν αρετή. Έχουν πολλή άσκησι, πολύν αγώνα, αλλά πιστεύουν ότι δεν έχουν κάνει τίποτε, περιμένουν μόνον από το έλεος του Θεού να σωθούν.
Ένας τέτοιος μοναχός απέθνησκε σε μία σκήτη του Αγίου Όρους από ανίατο ασθένεια. Ήταν αρκετά νέος. Ήξερε ότι έπασχε από ανίατο ασθένεια και ήξερε ότι πεθαίνει. Ήταν από τους καλούς και αγωνιστάς μοναχούς. Λίγο πριν κοιμηθή, τον ρώτησε ένας νεώτερος αδελφός: «Πάτερ, τώρα εσύ φεύγεις. Θα ήθελα να μου πης κάτι από την πείρα σου, να με ωφελήσης και μένα». Και ο αποθνήσκων εκείνος μοναχός του είπε το έξης: «Ξέρεις, αδελφέ, ότι εγώ αγωνίσθηκα στην ζωή μου και με νηστείες και με προσευχές και με αγρυπνίες και με υπακοή, και με την Χάρι του Θεού, όσο μπόρεσα, προσπάθησα να τηρήσω τις υποσχέσεις του μοναχικού σχήματος. Πλην όμως τώρα δεν ελπίζω σ' αυτά. Ελπίζω μόνον στο Αίμα του Εσταυρωμένου (δηλαδή στο έλεος του Θεού)».
Αυτό, λοιπόν, είναι το πρώτο χαρακτηριστικό γνώρισμα όλων των χαριτωμένων μοναχών του Αγίου Όρους, ότι δηλαδή δεν ελπίζουν στον εαυτό τους, στην άσκησί τους, στον αγώνα τους, αλλά στην Χάρι του Θεού. Εγνώρισα πατέρες οι οποίοι είχαν 60-70 χρόνια στο Άγιον Όρος, που αγωνίσθηκαν πολύ, και όταν τους ρωτούσες για την ζωή τους σου έλεγαν: «πέρασε η ζωή μου χωρίς να κάνω τίποτε, δεν έχω καμμία αρετή και δεν έχω κάνει κανένα καρπό σε όλο αυτό το διάστημα».
Θυμάμαι τον γέροντα Αυξέντιο, ο οποίος εκοιμήθη σε ηλικία 90 ετών, προ δεκαετίας περίπου, ο οποίος ήταν ένας πάρα πολύ ενάρετος και άγιος μοναχός. Κάποτε -ήταν

Κυριακή του Πάσχα- επρόκειτο να προσέλθουν οι πατέρες και οι λαϊκοί Χριστιανοί, που ήταν αρκετοί -ως προσκυνηταί- στο μοναστήρι, να κοινωνήσουν των Αχράντων Μυστηρίων. Προ της Θείας Κοινωνίας είπα από την Ωραία Πύλη για τους λαϊκούς αδελφούς: «Θα παρακαλέσω να προσέλθουν όσοι έχουν εξομολογηθή και προετοιμασθή. Όποιος δεν έχει ετοιμασθή, να εξομολογηθή πρώτα και μετά να κοινωνήση». Ο π. Αυξέντιος ενόμιζε ότι το έλεγα για τους μοναχούς. Ήταν τυφλός. Ήταν ο πρώτος στην σειρά από τους πατέρες, ο αρχαιότερος -είχε έλθει στο μοναστήρι το 1917-. Περίμενε την σειρά του να κοινωνήση. Νόμισε λοιπόν ότι ζητούσα και από τους πατέρες να εξομολογηθούν. Εξομολογείται, λοιπόν, δημοσία. Και ποια ήταν η εξομολόγησίς του; «Πλέω σ' ένα πέλαγος ματαιότητος. Δεν έχω κάνει τίποτε στην ζωή μου. Δεν ξέρω που βρίσκομαι, ούτε που πηγαίνω». Και ζητούσε το έλεος του Θεού. Αυτή η ταπείνωσις εχαρακτήριζε πάντοτε τον π. Αυξέντιο. Γι' αυτό οσάκις του ζητούσαμε κάποια συμβουλή, απέφευγε να μας πη, μόνον έλεγε: «Την ευχή. Την ευχή. Το "Κύριε Ιησού Χριστέ" να λέτε». Καί: «Να διαβάζετε τον Ευεργετινό». Έκρυβε την αρετή του και την πολλή πνευματική γνώσι και σοφία την οποία είχε. Έζησε όλη του την ζωή πραγματικά κρυμμένος από τα μάτια των πατέρων, οι οποίοι, αν και ζούσαν στα διπλανά κελλιά, δεν υποψιάζοντο την πολλή άσκησι και τον πολύ αγώνα του π. Αυξεντίου. Έχουμε πληροφορία αξιόπιστη ότι ο π. Αυξέντιος ηξιώνετο καθημερινώς να βλέπη το άκτιστον Φως. Αυτό βέβαια είναι κάτι συγκλονιστικό, συνέβαινε όμως, και είμαστε βέβαιοι ότι συνέβαινε, διότι ο π. Αυξέντιος είχε τις προϋποθέσεις για να μπορέση να φθάση στην θεοπτία.
Λοιπόν αυτό είναι κάτι το οποίο εμένα προσωπικά με συγκλονίζει: Η ταπείνωσις των πατέρων του Αγίου Όρους, οι οποίοι θεωρούν τον εαυτό τους για τίποτε, ως το «ουδέν», όπως λέγει ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης.
Έχουμε στο μοναστήρι μας και έναν άλλο μοναχό, 97 ετών. Αυτός ήλθε στο μοναστήρι το 1924. Ήταν υποτακτικός του αειμνήστου, προορατικού και αγίου Καθηγουμένου, π. Αθανασίου Γρηγοριάτη. Έχει πολλή αρετή και αυτός ο γέροντας, δεν θα πω το όνομά του γιατί ζη. (Πρόκειται για τον π. Ησύχιο. Όταν εδόθη η παρούσα συνέντευξις, ήτο ακόμη εν ζωή). Θυμάμαι, όταν κάποτε του είπα ότι έχει αγωνισθή πολύ, αυτός μου απήντησε: «Δεν έχω κάνει τίποτε. Όλη μου την ζωή την πέρασα με αργολογία». Δεν θεωρούσε τον εαυτό του άξιο ούτε ένα καφέ να του κάνουμε. Αν κάνουμε για κανέναν άλλο καφέ, ας κάνουμε και γι' αυτόν, αλλά μόνον για τον εαυτό του όχι. Δεν εζήτησε ποτέ τίποτε. Τόσα χρόνια που είμαι στο μοναστήρι δεν εζήτησε ποτέ ούτε ένα ράσο, ούτε ένα ζωστικό, ούτε τίποτε άλλο. Φοράει όλα τα παλιά και είναι ευχαριστημένος. Το μόνο που λυπάται είναι ότι τώρα δεν μπορεί να κάνη διακόνημα και ότι, καθώς λέγει, «τρώγει τζάμπα το ψωμί». Ο γέροντας αυτός, με αυτήν την βαθειά ταπείνωσι, έχει πολλή χάρι και πολλή ειρήνη στην ψυχή του. Όταν έρχωνται λαϊκοί Χριστιανοί να τον δουν -φαίνεται ότι ο Θεός τον πληροφορεί- χωρίς να του πουν αυτοί και να τον ερωτήσουν συγκεκριμένα πράγματα, τους λέγει αυτό το οποίο έχει ο καθένας πνευματική ανάγκη να ακούση.
Ένας άλλος μοναχός που έζησε στο μοναστήρι μας και εκοιμήθη προ ολίγων ετών, ο π. Εφραίμ, και αυτός είχε αυτήν την βαθειά ταπείνωσι. Κάποτε ήταν άρρωστος στο

νοσοκομείο «Θεαγένειο» στην Θεσσαλονίκη. Εκεί τον επισκέφθηκα να τον δω. Όταν τον επλησίασα στο κρεβάτι, σήκωσε τα χεράκια του και μου είπε: «Έλα, γέροντα, θέλω να εξομολογηθώ». Άρχισε την εξομολόγησι δημοσία. Άκουγαν όλοι οι ασθενείς, αλλά ο γέροντας το έκανε με πολλή απλότητα, δεν σκεφτόταν ότι τον ακούνε και οι άλλοι. «Θέλω να με συγχωρήσης, γέροντα, διότι σε έχω πικράνει», έλεγε. Του απαντώ: «Δεν με πίκρανες, εγώ μάλλον σε έχω πικράνει, γιατί μπορεί να ήμουν λίγο αυστηρός». Και απήντησε: «Εσύ το έκανες για την σωτηρία μου, ενώ εγώ σε στενοχωρούσα λόγω των παθών μου. Και αυτό έπρεπε να το κάνης». Τότε εγώ γύρισα και είπα στους λαϊκούς που άκουγαν: «Βλέπετε ο π. Εφραίμ πόση ταπείνωσι έχει και πως μιλά;». Τότε ο π. Εφραίμ γύρισε και είπε στους λαϊκούς: «Αδελφοί μου, σας εξομολογούμαι, δεν έχω καμμία αρετή. Τόσα χρόνια που είμαι στο Άγιον Όρος δεν έκανα τίποτε. Σας παρακαλώ να προσευχηθήτε για την σωτηρία μου». Και τότε όλοι οι λαϊκοί συγκινημένοι άρχισαν να κλαίνε, βλέποντας την ταπείνωσι ενός μονάχου που τον είχαν κοντά τους και έβλεπαν πόση αρετή είχε και πόση υπομονή έκανε. Ένας νέος από το προσωπικό του νοσοκομείου, που έτυχε να είναι εκεί, έκανε τον σταυρό του και είπε: «Δόξα τω Θεώ που υπάρχει το Άγιον Όρος».

Αυτό, λοιπόν, είναι ένα στοιχείο, το οποίο καταθέτω από την προσωπική μου εμπειρία στο Άγιο Όρος, αυτή η βαθειά ταπείνωσις όλων των πατέρων, οι οποίοι έχουν τον εαυτό τους για τίποτε. Και αυτό δεν είναι κάτι επίπλαστο, δεν είναι μία ταπεινοφάνεια. Είναι μία πραγματική πεποίθησις που έχουν για τον εαυτό τους, είναι μία όντως ταπείνωσις, ότι πράγματι δεν έχουν αρετή και δεν έχουν κάνει κανένα πνευματικό καρπό στην μοναχική τους ζωή. Και παρ' όλα αυτά έχουν ειρήνη στην ψυχή τους και δεν φοβούνται και τον θάνατο, γιατί τους πληροφορεί η συνείδησίς τους -παρά την αίσθησι που έχουν της πνευματικής τους πτωχείας- ότι έχουν την Χάρι του Θεού και ότι έχουν το έλεος του Θεού.

Κάτι άλλο που μου έχει κάνει εντύπωσι στο Άγιο Όρος -και ίσως έχει κάνει και σε σας που με ακούτε και έχετε έλθει στο Άγιο Όρος- είναι ότι οι πατέρες δεν είναι ομοιόμορφοι, δεν είναι τυποποιημένοι· ο καθένας έχει τον δικό του προσωπικό χαρακτήρα, έχει την δική του προσωπικότητα. Και η αρετή του και η στάσις του και η όλη προσπάθειά του έχουν την σφραγίδα της δικής του προσωπικότητος. Είναι αυθόρμητοι· ποτέ δεν θέλουν να παραστήσουν ότι έχουν αρετή· αντιθέτως έχουν μία απλότητα, ώστε να δείχνουν και τα τυχόν ελαττώματά τους, μέχρι σημείου που οι λαϊκοί, καθώς βλέπουν τα ελαττώματα των μοναχών, να σκανδαλίζονται. Αλλά αυτούς δεν τους πειράζει αυτό, διότι θέλουν να δείχνουν αυτό που είναι, δεν θέλουν να δείχνουν αυτό που δεν είναι. Υπάρχει δηλαδή μία γνησιότητα και μία αυθεντικότητα στους πατέρες του Αγίου Όρους.

Τελευταία πληροφορήθηκα για κάποιον μοναχό, ο οποίος κάνει μεγάλες νηστείες- είναι μεγάλος ασκητής· μπορεί να κάνη αρκετές ημέρες να βάλη κάτι στο στόμα του, και όμως, όταν έρχεται στις Καρυές, πηγαίνει σε κάποιο εστιατόριο και πίνει μπύρα. Το κάνει για να φαίνεται, για να σχηματίζη ο κόσμος την εντύπωσι ότι είναι ένας αμελής και ακρατής μοναχός που δεν αγωνίζεται. Έτσι ρίχνει στάχτη στα μάτια του κόσμου, για να κρύψη τις πολυήμερες νηστείες του και τον μεγάλο αγώνα που κάνει.

Βέβαια θα έχετε ακούσει για τους σαλούς δια Χριστόν. Υπάρχει και στο Άγιο Όρος μία τέτοια σαλότης σε μερικούς μοναχούς. Γι' αυτό δεν πρέπει να βιαζόμαστε να βγάζουμε συμπεράσματα για μοναχούς που τους βλέπουμε να κάνουν πράγματα λίγο παράξενα ή που φαινομενικά δίνουν την εντύπωσι ότι δεν είναι ενάρετοι, διότι αυτά μπορεί να γίνωνται για να κρύψουν την αρετή και την μεγάλη άσκησι, την οποία έχουν αυτοί οι μοναχοί.
Βέβαια χαριτωμένοι πατέρες του Αγίου Όρους δεν είναι μόνον αυτοί που ο κόσμος γνωρίζει για την πολλή αρετή τους, την διάκρισί τους, το προορατικό τους χάρισμα, αλλά και άλλοι πατέρες που δεν είναι ευρύτερα γνωστοί. Και αυτοί είναι χαριτωμένοι, και αυτοί αγωνίζονται, κλαίνε, μετανοούν συνέχεια για τις αμαρτίες τους, για τις αμαρτίες όλου του κόσμου. Χαριτώνονται σιγά-σιγά από τον Θεό και τους αξιώνει ο Θεός να κάνουν ένα πραγματικά χριστιανικό θάνατο.
Στο διάστημα που ο Θεός με αξίωσε να είμαι στο Άγιο Όρος, είδα την κοίμησι 15 πατέρων. Μου έκανε εντύπωσι ότι όλοι αυτοί οι πατέρες είχαν έναν πάρα πολύ καλό θάνατο, παρ' ότι ως άνθρωποι μπορεί να είχαν και κάποιες αδυναμίες. Τους αξίωσε ο Θεός με πολλή ειρήνη να φύγουν από αυτόν τον κόσμο, με εξομολόγησι και με μετάνοια. Μερικοί μάλιστα από αυτούς προεγνώρισαν και τον θάνατό τους.
Αυτό παρηγορεί και εμάς τους νεωτέρους, ότι ο Θεός πράγματι σ' αυτούς που αγωνίζονται δίνει την Χάρι του και τους αξιώνει τελικά να φύγουν από αυτόν τον κόσμο ειρηνικά, εν Χάριτι, και έτσι να μεταβούν στον κόσμο της αιωνιότητος, εκεί όπου μας περιμένει ο Χριστός, η Παναγία και οι Άγιοι.
Οι χαριτωμένοι πατέρες του Αγίου Όρους αφήνουν και τα σώματά τους στα κοιμητήρια του Αγίου Όρους. Τα οστά τους μάλιστα πολλές φορές ευωδιάζουν. Συνέβη και στο μοναστήρι μας, σε κάποια ανακαίνισι του οστεοφυλακίου της Μονής, την οποία εκάναμε. Το οστεοφυλάκιο είναι κάτω από τον κοιμητηριακό ναό των Αγίων Πάντων, στον οποίο λειτουργούμε κάθε Σάββατο. Κάθε Παρασκευή βράδυ γίνεται παννυχίς, κατά την οποία μνημονεύονται τα ονόματα όλων των κεκοιμημένων πατέρων. Κάτω από το παρεκκλήσι αναπαύονται τα οστά των πατέρων. Όταν ανεκαινίζετο το οστεοφυλάκιο, τα οστά μετεφέρθησαν μέσα στο παρεκκλήσι. Κατά το διάστημα αυτό όποιος εισήρχετο στον χώρο του κοιμητηριακού ναού, αισθανόταν πολύ έντονα μία ευωδία να τον περιλούη.

* * *

Στο σημείο αυτό η μετάδοσις της συνεντεύξεως διεκόπη -προφανώς λίγο πριν το τέλος της- αιφνιδίως. Ο π. Κωνσταντίνος επιλόγησε ως εξής:
π. Κωνσταντίνος: Αυτά μας είπε ο γέροντας π. Γεώργιος, καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου Αγίου Όρους, και χαρακτήρισε πραγματικά τον χαριτωμένο άνθρωπο μέσα από τις απλές αλλά μοναδικές εμπειρίες των χαριτωμένων ανθρώπων που γνώρισε ο ίδιος. Πόση διαφορά πραγματικά υπάρχει από την δημοσκόπησι που ακούσαμε στην αρχή, από το πως οι άνθρωποι γύρω μας φαντάζονται τον

χαριτωμένο άνθρωπο· τον θεωρούν ανύπαρκτο. Να ευχαριστήσουμε και πάλι τον π. Γεώργιο για την αγάπη που είχε να μας μιλήση γι' αυτούς τους χαριτωμένους ανθρώπους.

(*) Απομαγνητοφωνημένο κείμενο της συνεντεύξεως που μεταδόθηκε από τον Ραδιοφωνικό Σταθμό της Εκκλησίας της Ελλάδος την Κυριακή (Β' Νηστειών) 14 Μαρτίου 1993, στο πλαίσιο της εκπομπής «Ραδιοπαράγκα» του π. Κωνσταντίνου Στρατηγοπούλου.

(Πηγή: «Ο Όσιος Γρηγόριος» Περιοδική έκδοση υπό των πατέρων της Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου Αγίου Όρους)

Διαβάστε περισσότερα κείμενα του γέροντα πατώντας εδώ